

Plānošanas dokumentos izvirzītie uzdevumi attiecībā uz 5.6.2.specifiskā atbalsta mērķa „Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām” īstenošanu

5.6.2.specifiskā atbalsta mērķa „Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām” (turpmāk – SAM) ietvaros paredzētā atbalsta nepieciešamība pamatota virknē plānošanas dokumentu:

- 1) Kā viens no Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam (turpmāk – stratēģija „Latvija 2030”) Telpiskās attīstības perspektīvas mērķiem definēts radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīves vietas, sekmējot uzņēmējdarbību reģionos, attīstot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru un publiskos pakalpojumus. Stratēģija „Latvija 2030” nosaka deviņus nacionālas un 21 reģionālas nozīmes attīstības centru kā reģionu izaugsmes virzītājspēkus un iezīmē to vispārējos attīstības virzienus. Tā paredz, ka izaugsme nacionālas nozīmes attīstības centros jāvirza ekonomiskā potenciāla pilnvērtīgai izmantošanai un konkurētspējas celšanai starptautiskā mērogā, t.sk. zinātnes un pētniecības attīstībai, ekonomikas intelektualizācijai, tehnoloģiskās izcilības nodrošināšanai. Reģionālas nozīmes attīstības centru sekmīgai attīstībai ir jāizmanto to izaugsmes priekšrocības, jāveicina individuālu profilu (specializācijas) un unikālu kompetenču attīstība, vienlaikus paaugstinot cilvēkresursu, institucionālo un infrastruktūras kapacitāti.

Stratēģija „Latvija 2030” nosaka arī nacionālo interešu telpas, tai skaitā lauku attīstības telpu un Austrumu pierobežu, kurām ir būtiska loma valsts attīstībā. Tā paredz, ka lauku attīstības telpā esošo novadu nozīmes attīstības centru (mazpilsētu, lielo ciemu) sekmīgai attīstībai nepieciešams nodrošināt visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitātes uzlabošanu, pamata (izglītības, veselības, sociālo u.c.) pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību, kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem, tostarp attīstības centram piegulošajās lauku teritorijās. Lai nodrošinātu lauku attīstības telpas resursu efektīvu izmantošanu, nepieciešams dažādot lauku ekonomiku, attīstot lauku tūrismu, amatniecību, bioloģisko lauksaimniecību, derīgo izrakteņu ieguvu un būvmateriālu ražošanu, transporta un citu pakalpojumu uzņēmumu attīstību, klasteru veidošanos u.c.

Austrumu pierobežu veido 15 Latgales plānošanas reģiona pašvaldības un viena Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldība (Alūksnes novads). SAM ietvaros šī mērķteritorija tiek paplašināta, aptverot visu Latgales plānošanas reģionu un Alūksnes novadu, ņemot vērā, ka visā Latgales plānošanas reģionā raksturīgi salīdzinoši zemi sociālekonomiskās attīstības rādītāji. Stratēģija „Latvija 2030” paredz, ka, lai sekmētu straujāku reģiona attīstību, efektīvi jāizmanto pierobežas ekonomiskais potenciāls, stiprinot gan lielo pilsētu – Rēzeknes un Daugavpils – lomu starptautisko sadarbības saišu veidošanā ar kaimiņu valstīm, gan mazo pierobežas pilsētu – Viļakas, Kārsavas, Zilupes, Krāslavas – lomu attālāko lauku teritoriju attīstības atbalstam.

- 2) Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam kā prioritātes izvirza tautas saimniecības izaugsmi un izaugsmi atbalstošas teritorijas. Prioritātes „Tautas saimniecības izaugsme” ietvaros tiek uzsvērta nepieciešamība uzlabot uzņēmējdarbības vidi, t.sk. infrastruktūru, savukārt prioritātē „Izaugsmi atbalstošas teritorijas” uzsvērta nepieciešamība palielināt ekonomisko aktivitāti reģionos un attīstības centros. Attiecīgi Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam iekļauti šādi uzdevumi:

- a) 127.rindkopas uzdevums. Valsts un pašvaldību infrastruktūras (industriālās infrastruktūras pieslēgumi) sakārtošanas programma privāto lielo investīciju piesaistei. Darbība: Industriālo zonu izveide, atjaunošana, paplašināšana un publiskās infrastruktūras pielāgošana investīciju piesaistei apstrādes rūpniecībā, t.sk. publiskās satiksmes

infrastruktūras attīstība un atbalsts nepieciešamo inženierkomunikāciju pieslēgumu izveidei (Pilsētvides aktivitāte);

- b) 390.rindkopas uzdevums. Palielināt pašvaldību motivāciju piesaistīt investīcijas ražošanas un pakalpojumu sfēras attīstībai, izmantojot atbilstošus nodokļu politikas un citus instrumentus;
 - c) 392.rindkopas uzdevums. Pārrobežu un pierobežas sadarbība ar mērķi paaugstināt ekonomisko aktivitāti. Darbība: Atbalsts austrumu pierobežas infrastruktūras sakārtošanai un uzlabošanai, t.sk. pašvaldību ceļiem, kas nodrošina robežšķērsošanas vietu sasniedzamību un pašvaldību infrastruktūrai loģistikas un tranzīta pakalpojumu un objektu attīstības sekmēšanai.
- 3) Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam (turpmāk - Reģionālās politikas pamatnostādnes) uzsver, ka Latvijā pastāv pārāk lielas disproporcijas teritoriju attīstības rādītājos, t.sk. ekonomiskās attīstības rādītājos, un vērojama monocentriska attīstība. Reģionālās politikas pamatnostādņēs tiek norādīts, ka viens no cēloņiem ir zema uzņēmējdarbības aktivitāte un nepilnīgi priekšnoteikumi tās paaugstināšanai reģionos, ko apliecina statistikas dati. Attiecīgi gan nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru, gan lauku attīstības telpas pašvaldībām tiek paredzēti investīciju atbalsta pasākumi, kuros kā viena no galvenajām jomām noteikta uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras attīstība pašvaldībās. Kā viens no Reģionālās politikas pamatnostādņu mērķiem ir definēts sekmēt teritorijās uzņēmējdarbības attīstību un darbavietu radīšanu, veicināt darbavietu un pakalpojumu sasniedzamību, kā arī uzlabot pakalpojumu kvalitāti un pieejamību. Sakārtotās agrākajās degradētajās teritorijās iespējama uzņēmējdarbības attīstība atbilstoši pašvaldību integrētajās attīstības programmās noteiktajai teritorijas ekonomiskajai specializācijai, kas balstās uz teritorijas esošo resursu apzināšanu un izaugsmes potenciāla izvērtējumu, kā arī inovatīvas uzņēmējdarbības attīstība.

Reģionālās politikas pamatnostādnes nosaka šādus atbalsta virzienus, kas tiks risināti 5.6.2.atbalsta mērķa ietvaros:

- a) Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem: uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras attīstība (industriālās zonas, transporta un inženierkomunikāciju infrastruktūra uzņēmējdarbības teritorijām, kūrortu teritoriju sakārtošana u.c.) atbilstoši pašvaldības noteiktajai teritorijas specializācijai uzņēmējdarbībā, t.sk. degradētu agrāko industriālo teritoriju sakārtošana un attīstība;
- b) Lauku attīstības telpai: uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras attīstība atbilstoši pašvaldības noteiktajai teritorijas specializācijai uzņēmējdarbībā (publiskās transporta infrastruktūras attīstība uzņēmējdarbības teritorijām u.tml., t.sk. lauku ekonomikas dažādošanai, sekmējot nodarbinātību laukos);
- c) Austrumu pierobežai: transporta infrastruktūras izbūve vai rekonstrukcija tranzīta veicināšanai caur Austrumu pierobežu (ceļi, ielas, dzelzceļš) un loģistikas kompleksu, citu ar tranzītu saistīto pakalpojumu un objektu attīstība, kā arī citas uzņēmējdarbību veicinošas infrastruktūras attīstība atbilstoši Austrumu pierobežas specifikai.

Attiecīgi Reģionālās politikas pamatnostādņu 1.pielikums „Pamatnostādņēs paredzēto uzdevumu un pasākumu plāns” ietver šādus uzdevumus:

- a) 1.1.1. Izveidot, uzlabot un/vai atjaunot uzņēmējdarbības atbalsta (publisko) infrastruktūru attīstības centros (industriālās zonas, transporta infrastruktūras un inženierkomunikāciju sakārtošana/pieslēgumu izveide, kūrortu teritoriju sakārtošana u.c.) un novadu, kuros ietilpst reģionālās nozīmes attīstības centri, lauku teritorijā;

- b) 1.2.1. Izveidot, uzlabot un/vai atjaunot uzņēmējdarbības atbalsta (publisko) infrastruktūru lauku teritorijās (vietējie autoceļi un pievadceļi);
- c) 1.5.1. Nacionālas, reģionālas un vietējas nozīmes valsts transporta infrastruktūras izbūve vai rekonstrukcija robežšķērsošanas vietu sasniedzamības un tranzīta veicināšanai caur Austrumu pierobežu (ceļi, ielas, dzelzceļš);
- d) 1.5.3. Pašvaldību infrastruktūras izveide un uzlabošana robežšķērsošanas vietu sasniedzamības un loģistikas un tranzīta pakalpojumu un objektu attīstības sekmēšanai, kā arī citas uzņēmējdarbību veicinošas infrastruktūras attīstībai atbilstoši Austrumu pierobežas specifikai.
- 4) Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (turpmāk – Industriālās politikas pamatnostādnes) kā Latvijas Nacionālās industriālās politikas mērķi definē - veicināt ekonomikas strukturālās izmaiņas par labu preču un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību ražošanai, t.sk. rūpniecības lomas palielināšanai, rūpniecības un pakalpojumu modernizācijai un eksporta sarežģītības attīstībai. Industriālās politikas pamatnostādnes norādīts, ka uzņēmējdarbības infrastruktūras kvalitāte ir identificēta kā problēma gan no uzņēmumu un to pārstāvošo organizāciju, gan pašvaldību puses. Attiecīgi minēto pamatnostādņu 4.pielikums „Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes paredzēto uzdevumu un pasākumu plāns 2014.-2016.gadam” iekļauj rīcības virzienu „Industriālo zonu attīstība”, kura ietvaros paredzēts uzdevums/pasākums „Veicināt ekonomisko aktivitāti reģionos, sekmējot uzņēmējdarbības vides attīstību investoru piesaistei un darbavietu radīšanai nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru (9+21) pašvaldībās”.
- 5) Informatīvais ziņojums par „Par Viedās specializācijas stratēģijas izstrādi”.
 Viedās specializācijas stratēģijas mērķis ir palielināt inovācijas kapacitāti, kā arī veidot inovācijas sistēmu, kas veicina un atbalsta tehnoloģisko progresu tautsaimniecībā. Tā kā vienu no Latvijas inovācijas sistēmas problēmām identificē reģionāli monocentrisku attīstību, kas rada nelabvēlīgu vidi uzņēmējdarbībai reģionos, veicina teritoriju depopulāciju un neefektīvu reģiona resursu izmantošanu. Viedās specializācijas stratēģija uzsver, ka monocentriskas attīstības turpināšanās samazinās Latvijas konkurētspēju, jo pieaugs darba spēka un infrastruktūras izmaksas monocentrā, bet netiks izmantotas citas izaugsmes iespējas reģionos. Attiecīgi Viedās specializācijas stratēģijas ietvaros kā viena no prioritātēm noteikta teritoriju esošo resursu apzināšana un specializācija, izvirzot perspektīvās ekonomiskās attīstības iespējas un virzienus, t.sk. vadošos un perspektīvos uzņēmējdarbības virzienus pašvaldības teritorijās. Viedās specializācijas stratēģija paredz atbalsta virzienu „Veicināt līdzsvarotu teritoriju attīstību, radot priekšnosacījumus teritoriju attīstības potenciāla un resursu pilnvērtīgākai izmantošanai” un definē attiecīgu atbalsta instrumentu: „Uzņēmējdarbības atbalsta publiskās infrastruktūras attīstība reģionos”, kas paredz, ka ieguldījumi veicami, īstenojot pašvaldību integrētās attīstības programmas, kas balstītas uz teritorijās esošo aktīvu pārzināšanu un izaugsmes potenciāla, t.sk. teritoriju ekonomiskās specializācijas izvērtējumu. Lai veicinātu reģionu līdzsvarotu attīstību, atbalsts koncentrējams nacionālās un reģionālās attīstības centros, kuros koncentrējas izaugsmei nozīmīgie resursi un ekonomiskā un sociālai aktivitātei.
- 6) Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības programmas.
 Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumenti analizē attiecīgajā teritorijā raksturīgās attīstības tendences, problēmas un attīstības potenciālu, definē ekonomikas profilu (plānošanas reģionos) vai specializāciju (pašvaldībās), un, balstoties uz iepriekšminēto, izvirza prioritātes, rīcības virzienus un īstenojamos pasākumus, kā arī sasniedzamos rezultātus.

Četri no pieciem plānošanas reģioniem (t.i. izņemot Latgales plānošanas reģionu, kuram attīstības programma ir izstrādāta 2010.gadā) izstrādā attīstības programmas, bet vietējās pašvaldības aktualizē attīstības programmas atbilstoši Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteiktajam.

Pašvaldību attīstības programmās definētie izaicinājumi ekonomiskajā attīstībā saistās ar nepieciešamību samazināt bezdarbu un radīt jaunas darbavietas pašvaldībā, nepieciešamību uzlabot uzņēmējdarbības vidi (t.sk. infrastruktūru), nepietiekami attīstītu infrastruktūru industriālajās zonās un sliktu to pieejamību, nesakārtotām un neapsaimniekotām agrākajām industriālajām teritorijām, kas netiek izmantotas uzņēmējdarbībā, nepietiekamu sadarbību starp augstskolām un uzņēmējiem, darbaspēka kvalifikācijas nepietiekamu atbilstību darba tirgus prasībām un kvalificēta darbaspēka trūkumu, mazu iekšējo tirgu un zemu pirktspēju u.c.

Plānotās rīcības ietver infrastruktūras attīstīšanu industriālajās zonās un to pieejamības uzlabošanu, lai piesaistītu uzņēmējus brīvajās industriālo zonu platībās, kvalitatīvu investīciju piedāvājumu sagatavošanu, degradētās vides sakārtošanu industriālajās teritorijās, ostu attīstību pilsētās, kurās atrodas ostas, veselības tūrisma infrastruktūras attīstību teritorijās, kuru ekonomiskā specializācija ietver kūrortu attīstību, biznesa atbalsta institūciju attīstīšanu/stiprināšanu (informatīvais un konsultatīvais atbalsts uzņēmējiem), izglītības iestāžu piedāvājuma pielāgošanu darba tirgus vajadzībām (pašvaldības kompetences ietvaros) un aktīvāku sadarbību ar darba devējiem, ciešāku sadarbību starp uzņēmējiem, mācību iestādēm un pētnieciskajām institūcijām, nekustamā īpašuma nodokļa atlaižu piemērošanu uzņēmumiem, mārketinga aktivitāšu nodrošināšanu, vietējo produktu atpazīstamības sekmēšanu u.c.

Latgales stratēģijā 2030 izvirzīts ilgtermiņa mērķis līdz 2030.gadam saskaņā ar stratēģiju „Latvija 2030” – panākt straujāku reģiona ekonomisko attīstību, lai celtu cilvēku ienākumus, saglabātu un vairotu Latgales bagātīgo potenciālu un padarītu Latgali par pievilcīgu dzīves vidi arī nākamajām paaudzēm. Kā uzsvērts stratēģijā, lai to paveiktu, nepieciešamas izmaiņas reģiona ekonomikas struktūrā, būtiski palielinot privātā sektora īpatsvaru pievienotās vērtības radīšanā (vienlaikus saglabājot darbavietas sabiedriskajā sektorā, kam ir un būs nozīmīga loma reģiona izaugsmē). Lai sasniegtu izvirzītos mērķus un attīstības vīziju, definēti četri stratēģiskie virzieni jeb ilgtermiņa prioritātes, kas ir pamats saskaņotām darbībām un projektiem, un ietvars finansējuma piesaistei: Prasmes, Efektīvi uzņēmumi, Gudra pārvaldība un Savienojumi.

Latgales programma 2010-2017 vidēja termiņa mērķu sasniegšanai paredz ieviest 10 reģiona darbības programmas. To realizācija vērsta uz Latgales interesēm nākamajā ES finanšu periodā (2014.-2020.gadam). Tūlītējās rīcības jāvērš uz pilsētu stiprināšanu, uzņēmējdarbību un prasmēm strādāt ar finanšu resursiem. Tam izveidotas trīs darbības prioritārās programmas: „Latgale ID” (uzņēmējdarbības atbalsta programma), „Attīstības centru tīkls” (policentriskas attīstības programma) un „Fonds” (finanšu instrumentu programma). Visas darbības programmas veidotas, lai sniegtu atbalstu uzņēmējdarbībai un attīstītu uzņēmējdarbības iemaņas visos sektoros un iedzīvotāju grupās. Tādējādi ņemot vērā Latgales plānošanas reģiona attīstības programmas uzsvaru uz nodarbinātības un ekonomiskās aktivitātes paaugstināšanu Latgales plānošanas reģionā, SAM īstenošana veicinās Latgales plānošanas reģiona attīstības programmā paredzēto pasākumu īstenošanu un tas būs papildinošs reģionālajā līmenī īstenojamiem pasākumiem.